

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Інституту агроєкології і
природокористування НААН
О.І. Дребот

(підпис)
« » 2022 р.
(дата)

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ НАУКИ**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
(ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ)

101 - Екологія (10 – Природничі науки),
201- Агрономія (20 – Аграрні науки і
продовольство)
051 - Економіка (05 Соціальні та поведінкові
науки),

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Третій (освітньо-науковий)

Київ – Умань – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни "Філософія науки" для підготовки фахівців освітньо-наукового рівня "Доктор філософії", із спеціальностей 101 – Екологія, 201 – Агрономія, 051 – Економіка очної (денної, вечірньої) та заочної форм навчання / розроб. Ямчук П.М. – Умань: Уманський національний університет садівництва, 2022.

Розробник:

д. філос. н., професор, професор кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського національного університету садівництва, Ямчук Павло Миколайович

В Робочій програмі з науково-навчальної дисципліни «Філософія науки» подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, контрольні запитання, розроблено методичні рекомендації та порядок оцінювання знань здобувачів. Рекомендовано для підготовки фахівців освітньо-наукового рівня "Доктор філософії", спеціальностей 101 – Екологія, 201 – Агрономія, 051 – Економіка очної (денної, вечірньої) та заочної форм навчання.

- Схвалено вченою радою Інституту агроєкології і природокористування НААН (Протокол № 12 від 17 грудня 2021 р.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна, вечірня) форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> <u>20 – Аграрні науки і продовольство</u> <u>05 – Соціальні та поведінкові науки</u> Третій (освітньо-науковий) рівень	Загальна підготовка	
Модулів – 2	Спеціальність : 101 – Екологія 201 – Агрономія 051 – Економіка	Рік підготовки:	
Змістових модулів 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		1-й	
Тижневих годин для денної і заочної форми навчання: самостійної роботи здобувача - 10	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	Лекції	
		32 - год.	32- год.
		Практичні, семінарські	
		28 - год.	28- год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
60 год.	60 год.		
Індивідуальні завдання:			
- год.			
Вид контролю:			
Іспит			

ВСТУП

У курсі викладання науко-навчальної дисципліни «Філософія науки» вивчається специфіка філософії науки як особливого типу пізнавальної діяльності людини. Під цим оглядом характеризуються основні концепції філософії науки в їхньому історичному розвитку. Наука як соціокультурний феномен осмислюється у тісній взаємодії з глибинним вивченням духовних і матеріальних сфер суспільного життя. Розглядаються методологічні, структурні, світоглядні та ціннісні підстави й особливості наукового пізнання. Здійснено філософський аналіз сучасного стану української та світової науки.

Предметом вивчення курсу «Філософія науки» є осмислення загальних закономірностей та тенденцій наукового пізнання як особливого виду людської діяльності з напрацювання знань в історично змінному соціокультурному контексті.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Мета і завдання курсу.
2. Зміст курсу.
3. Список рекомендованої літератури.

3. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Метою вивчення даної дисципліни є світоглядно-методологічна підготовка майбутніх докторів філософії, які здійснюють свої наукові дослідження у таких галузях знань: 10 – Природничі науки; 20 – Аграрні науки і продовольство; 05 – Соціальні та поведінкові науки. За спеціальностями: 101 – Екологія; 201 – Агрономія; 051 – Економіка. Навчальна мета, зосібна, передбачає формування у молодих вчених всеосяжного бачення й осмислення всіх явищ дійсності як на теоретичному, так і на практично-прикладному рівнях.

Завдання вивчення дисципліни:

Сформувати у майбутніх докторів філософії з указаних вище спеціальностей цілісну систему філософських знань з основних розділів філософії («Онтологія», «Гносеологія», «Аксіологія», «Соціальна філософія»). Сприяти формуванню ціннісно-смыслових пріоритетів здобувачів, які б унеможливили догматизм, базувались на конструктивно-критичних засадах, гуманістичних ідеалах, поєднанні національного і загальнолюдського начал.

Вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни:

- усвідомлювати зміст фундаментальних філософських категорій із семіотичних сфер гносеології, онтології, філософської антропології, аксіології, методології, епістемології, етики, духовної філософії;
- розуміти багатоаспектність феномена науки, її соціальну суть і функції;
- розрізняти і вміти подати авторське бачення й характеристики базисних етапів та загальних закономірностей розвитку науки;
- знати складові елементи структури науки і типологію наукових методів;
- здійснювати наукову критику, спираючись на кантівське розуміння етики наукових дискусій;
- вміти синтезувати набуті знання з фахових та гуманітарних дисциплін в особистому та науковому світосприйнятті;
- спроможність розв'язувати складні наукові завдання та проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів досліджень для отримання наукових результатів (відповідно до спеціалізації) у різних просторово-часових масштабах із залученням комплексу міждисциплінарних даних, в умовах всесвітньої інформатизації;
- формувати креативність, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- вміння критично аналізувати та оцінювати новітні наукові досягнення в процесі розв'язання питань науково-дослідницької проблематики, в тому числі в міждисциплінарних галузях знань;
- спроможність майбутнього доктора філософії приймати обґрунтовані рішення, планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в галузі філософії та історії науки;
- вміння виявляти, отримувати та системно аналізувати інформацію з різних джерел, аналітично керувати інформаційними потоками;
- здібність та спроможність до участі в науковій кооперації (міжгалузевій, міжнародній тощо).
- вміння на концептуально-аналітичному рівні презентувати вітчизняній та світовій науковій спільноті результати власних досліджень;
- необхідність повсякчасного дотримання у науковій та науково-педагогічній діяльності норм наукової етики, авторського і афілійованих з ним прав інтелектуальної власності; державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності.

4. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Для здобувачів спеціальностей:

051 – Економіка (05 – соціальні та поведінкові науки),
101 – Екологія (10 – природничі науки),
201 – Агрономія (20 – аграрні науки та продовольство)

ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ І НАУКА. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ: ПРЕДМЕТ ТА ФУНКЦІЇ

Сучасна філософія як наука, що відіграє стратегічну роль у формуванні наукової картини світу. Основні риси філософського знання: масштабність і глибина, всебічність, рефлексія, знаходження «золотої середини», передбачення майбутнього.

Аргументи «за» і «проти» наукового статусу філософії.

Взаємозв'язок філософії з конкретними науками. Етапи історичної еволюції філософії та зміна її характеру, функцій і співвідношення з конкретними науками. Філософія давніх мислителів як єдина, універсальна наука. Виділення часткових наук з філософії у XVI-XVIII столітті. Друга половина XX століття - третій етап у розвитку філософії, сутністю якого є інтегративний синтез філософії та конкретних наук.

Функції філософії у науковому пізнанні (онтологічна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, прогностична, мета наукова).

Виникнення особливої дисципліни - філософії науки, котра сформувалась на перетині трьох галузей: самої науки, її історії та філософії. Науковчення - сукупність дисциплін, що досліджують ті або інші аспекти науки. Предмет філософії науки.

Зв'язок філософії науки з іншими дисциплінами (філософія техніки, соціологія науки, наукометрія, методологія науки).

ТЕМА 2.ВИНИКНЕННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК НАУКИ

Поняття науки. П'ять аспектів буття науки: знання, діяльність, соціальний інститут, наука як виробнича сила і як форма суспільної свідомості.

Критеріальні ознаки наукового знання (об'єктивність законів дійсності, передбачення майбутнього, системність, усвідомлення методів і прийомів дослідження, застосування специфічних засобів (прибори, інструменти), підтверджуваність і практична ефективність).

Основні групи наук (природничі, гуманітарні, технічні). Два основних типи наукових досліджень - фундаментальні та прикладні. Основні сектори науки як соціального інституту (академічний, вузівський та галузевий).

Проблема «дати» виникнення науки. Русійні сили розвитку науки. Екстерналізм та інтерналізм.

Періодизація розвитку науки. Класична наука (XVII - XIX ст.).

Некласична наука (перша половина XX ст.). Постнекласична наука (друга половина XX - початок XXI ст.).

Переднаука давньосхідної культури. Античний стан розвитку науки (Піфагор, Демокріт, Аристотель). Особливості розвитку середньовічної науки. Формування класичної науки у новоєвропейській культурі. Сутність наукової революції XVI -XVIII століть. Некласичний етап розвитку науки на межі XIX -XX століть. Основні характеристики сучасної постнекласичної науки.

ТЕМА 3.

ПОЗИТИВІЗМ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З НИМ КОНЦЕПЦІЇ Й ТЕОРІЇ У ФІЛОСОФІЇ НАУКИ XIX-XX СТОЛІТЬ.

Огюст Конт - засновник позитивізму (30 -40 роки XIX століття). Закон трьох стадій (теологічна, метафізична, позитивна).

Ідеї та схеми еволюції розуміння розвитку науки, суголосні з першим позитивізмом О.Конта. Концепція Дж. Мілля.

Другий позитивізм. Світогляд і світобачення фундаторів емпіріокритицизму. Криза класичної фізики. Основні ідеї Е.Маха та Р.Авенаріуса.

Неопозитивізм. «Львівсько-Варшавська школа», «неогегельянці» та «неокантіанці». «Віденський гурток». «Празьке лінгвістичне коло». Використання математичної логіки для знаходження достовірного базису наукового пізнання. Властивості атомарних (протокольних) речень (вираження «чистого» досвіду, абсолютна достовірність, нейтральність, гносеологічна первинність). Принцип верифікації.

Постпозитивізм (50-70 роки XX століття). Фальсифікаціонізм К.Поппера. Часткова реабілітація метафізики. Теорія наукових революцій Т.Куна. Поняття парадигми та наукового співтовариства. Наукові аномалії та наукові революції. Теорія розвитку наукового знання І.Лакатоса. «Науковий плюралізм» П.Фейєрабенда.

ТЕМА 4. НАУКОВЕ ПІЗНАННЯ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ.

Специфіка наукового пізнання. Пізнавальне відношення, його відмінність від інших типів відношення людини до світу.

Рівні та форми пізнання. Чуттєве пізнання або «живе споглядання» та його форми: відчуття, сприйняття, уявлення, уява.

Загальні характеристики форм раціонального пізнання. Основні форми

раціонального пізнання: поняття, судження, умовивід. Інші форми раціонального

пізнання: пошукові (питання, проблема, завдання, ідея, гіпотеза); системного виразу предметного знання (науковий факт, закон, категорія, принцип, теорія, наукова картина); нормативного знання (спосіб, метод, прийом, алгоритм, програма, стиль наукового мислення, пізнавальна традиція).

Інтуїція як вияв взаємозв'язку чуттєвого і раціонального моментів у пізнанні. Природа та основні етапи інтуїції.

Наукова революція та її ознаки. Глобальні наукові революції. Перша: революція XVII століття, що поклала початок становленню класичного природознавства. Друга: кінець XVIII - перша половина XIX століття - етап дисциплінарно організованої науки. Третя: кінець XIX - середина XX століття - становлення некласичного природознавства. Четверта: остання третина XX століття – поява постнекласичної науки.

Загальні закономірності розвитку науки. Спадкоємність у розвитку наукових знань. Поняття новації та традиції.

- Диференціація та інтеграція наук.
- Поглиблення та розширення процесів математизації та комп'ютеризації.
- Теоретизація та діалектизація науки.
- Прискорення розвитку науки.
- Свобода критики, недопустимість монополізму та догматизму.
- Аксіологізація. Сучасні аксіологічні концепції: етична, прагматична, стагнаційна, синтетична.
- Екологізація науки. Рівні екологізації: внутрішньо-дисциплінарна, міждисциплінарна, проблемна.

ТЕМА 5. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ.

Метод і методологія. Основна функція метода. Аристотель як засновник методології. Трактат Аристотеля «Органон». Ф.Бекон та його трактат «Новий Органон». Р.Декарт про метод. «Філософські роздуми» Р. Декарта. І.Кант «Критика чистого розуму». Діалектичний метод пізнання об'єктів дійсності та «Наука логіки» Г.-В.-Ф. Гегеля. Поняття «методологічного негативізму» та «методологічної ейфорії». Г.-Г. Гадамер «Істина і метод».

Теорія та метод: їх відмінності. Ознаки наукового метода: об'єктивність, відтворюваність, евристичність, необхідність, конкретність.

Поділ методів наукового пізнання за ступенем загальності та широтою застосування. Філософські методи (діалектичний, метафізичний, інтуїтивний, феноменологічний, герменевтичний та інші).

Загальнонаукові підходи та методи дослідження (спостереження, експеримент, порівняння, опис, вимірювання). Методи теоретичного пізнання (формалізація, аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний). Загально

логічні методи і прийоми дослідження (аналіз і синтез, абстрагування, узагальнення, ідеалізація, індукція та дедукція, аналогія, моделювання).

ТЕМА 6. СТРУКТУРА І ДИНАМІКА НАУКОВОГО ЗНАННЯ.

Класифікація наук. Поділ наукових галузей, здійснений неокантіанцями у другій половині ХІХ століття (природознавче і гуманітарне знання). Сучасний поділ: природознавчі, гуманітарні та технічні науки.

За предметом і методом пізнання розрізняють:

- природниче знання;
- суспільствознавство;
- науки про феномен пізнання людиною як суб'єктом тріади «я-світ-Всесвіт»;
- науково-технічне.

Прикладні і фундаментальні наукові дослідження, їх особливість.

Пізнавальні норми і засоби наукового знання. Ідеали та норми пізнання. Наукова картина світу. Філософські основи. Причинність і закономірність - константа всіх галузей науки. Об'єктивність науки. Вимоги логічного критерію науковості: несуперечливість, повнота, незалежність, достовірність, обґрунтованість, доказовість. Естетичний критерій науковості. Прагматичний критерій науковості.

Наукова картина світу та її еволюція.

ТЕМА 7. ЕТИКА НАУКИ.

Етика – наука про мораль. Світ належного, а не суцього - предмет вивчення етики. Ставлення до явищ та їх оцінка крізь призму «добра» і «зла». Святе Євангеліє як джерело «золотого правила етики». Совість як внутрішній контроль, самооцінка наміру чи вчинку.

Етичний зміст наукового знання. Проблеми особистої етики вченого. Як діяльність, спрямована на пошук істини, наука регулюється нормами:

- «шукай істину»,
- «уникай нісенітниць»,
- «висловлюйся ясно»,
- «грунтовно перевіряй гіпотези».

Універсалізм, спільність, незацікавленість, організований скептицизм – наріжні цінності наукової етики.

Моральна відповідальність вченого. Реалізація соціальної відповідальності учених через взаємовідносини науки та суспільства. Етика наукових досліджень в контексті глобальних викликів ХХІ століття.

5. ПРАКТИЧНІ (СЕМІНАРСЬКІ) ЗАНЯТТЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФСЬКИЙ ОБРАЗ НАУКИ

Семінарське заняття № 1.1.

ФІЛОСОФІЯ І НАУКА. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ: ПРЕДМЕТ ТА ФУНКЦІЇ.

1. Специфіка та особливість філософського знання. Філософія як наука. Філософія і наука.
2. Функції філософії в науковому пізнанні.
3. Філософія науки як галузь знань. Виникнення, предмет та функції філософії науки.

Семінарське заняття № 1.2.

ПРОВІДНІ КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ В ЇХ ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ.

1. Виникнення та особливості розвитку філософії науки в ХІХ ст. Позитивізм (О.Конт, Дж.С.Мілль, Г.Спенсер).
2. «Другий» позитивізм (Е.Мах, Р.Авенаріус): основні ідеї та причини «популярності».
3. Неопозитивізм (Л. Вітгенштейн, Б. Рассел, «Віденський гурток» тощо).
4. Історизація філософії науки в межах постпозитивізму (К.Поппер, І.

Лакатос, Т.Кун, П. Фейєрабенд).

Семінарське заняття № 1.3.

ВИНИКНЕННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК НАУКИ

1. Поняття науки. Проблема «дати» та місця народження науки.
2. Рушійні сили розвитку науки: екстерналізм та інтерналізм.
3. Періодизація розвитку науки (класична, некласична та постнекласична наука).
4. Переднауові погляди в давньосхідній культурі.
5. Античний етап розвитку науки.
6. Особливості розвитку середньовічної науки.
7. Формування класичної науки у новоевропейській культурі.
8. Суть наукової революції на межі ХІХ-ХХ століть та формування некласичної науки.
9. Постнекласична парадигма науки. Синергетика.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

НАУКОВЕ ПІЗНАННЯ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ НАУКИ.

Семінарське заняття № 2.1.

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ НАУКИ.

1. Наукові революції, їх структура та різновиди.

2. Загальні закономірності розвитку науки:
 - спадкоємність у розвитку наукових знань;
 - диференціація та інтеграція наук;
 - математизація та комп'ютеризація;
 - теоретизація та діалектизація;
 - аксиологізація та екологізація науки.

Семінарське заняття № 2.2.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

1. Проблема метода в науці. Його структура, обґрунтування та критерії науковості.
2. Класифікація методів і форм сучасного наукового пізнання.

Семінарське заняття № 2.3.

СТРУКТУРА І ДИНАМІКА НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

1. Класифікація наук.
2. Складові елементи логічної структури наукового пізнання.
3. Форми наукового пошуку та розвитку знання.

Семінарське заняття № 2.4.

ЕТИКА НАУКИ

1. Етика як наука про мораль.
2. Етичний зміст наукового знання. Проблеми особистої етики вченого.
3. Моральна відповідальність вченого та питання етики наукової діяльності, спрямованої на зовнішній світ.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Змістовий модуль 1. ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС ЯК НАУКА

№ 1.1. ФІЛОСОФІЯ І НАУКА. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ: ПРЕДМЕТ ТА ФУНКЦІЇ

1. Чи є філософія наукою? В запропонованому контексті осмисліть працю грузинського філософа ХХ століття Мераба Мамамардашвілі «Як я розумію філософію». Подайте власні міркування.
2. Якими, на Ваш погляд, є функції філософії науки в контексті наукового пізнання дійсності?
3. Якими, на Вашу думку, є ключові аспекти всебічних взаємозв'язків філософії, філософії науки, філософії техніки та аграрних і соціально-економічних наук?
4. Як Ви бачите ключові відмінності філософії науки від споріднених із нею дисциплін, які теж мають предметом дослідження науку?
5. У чому полягає специфіка мети, об'єкту та предмету філософії науки?

№ 1.2. ПРОВІДНІ КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ В ЇХ ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ

1. Огюст Конт «Курс позитивної філософії». Термін «позитивізм».
2. Яке знання на думку позитивістів має статус наукового?
3. О.Конт про класифікацію наук.
4. Суть емпіріокритицизму. Принцип «економії мислення» Е.Маха.
5. Завдання науки з точки зору позитивізму.
6. Що означає принцип верифікації?
7. Постпозитивізм К.Поппера.
8. Теорія наукових революцій Т.Куна.

№1.3. ВИНИКНЕННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК НАУКИ.

1. Фундаментальні та прикладні типи досліджень.
2. Проблема дати виникнення науки.
3. Періодизація розвитку науки: класика, некласика, постнекласика.
4. Основні етапи становлення і розвитку науки.

№ 1.4. ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ НАУКИ

1. У чому полягає особливість пізнавального відношення? Порівняйте пізнавальне відношення з іншими типами відношення людини до світу.
2. Охарактеризуйте форми чуттєвого та раціонального пізнання.
3. Інтуїція як вияв взаємозв'язку чуттєвого і раціонального моментів у пізнанні. Етапи інтуїції.
4. Поняття наукової революції. Охарактеризуйте глобальні наукові революції.
5. Спадкоємність у розвитку наукових знань.
6. Диференціація та інтеграція наук.
7. Розширення процесів математизації та комп'ютеризації науки.
8. Теоретизація та діалектизація науки.
9. Аксіологізація і екологізація науки.

Змістовий модуль 2. ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ

№ 2.1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

1. Теорії та методи.
2. Метод та його основна функція.
3. Метод і методологія.
4. Охарактеризуйте головні відмінності Методи емпіричного дослідження. Особливості та структура експерименту.
5. Методи теоретичного пізнання.
6. Загально логічні прийоми дослідження.

№ 2.2. СТРУКТУРА І ДИНАМІКА НАУКОВОГО ЗНАННЯ

1. Як поділяються науки залежно від їх відношення до практики?
2. Що означає термін «фундаментальна наука»?

3. Як називається знання, яке безпосередньо пов'язане із задоволенням потреб людини та суспільства?

4. Що відносять до «стандартів» наукового знання?

5. Що таке «наукова картина світу»? Порівняйте класичну та некласичну картини світу.

7. Охарактеризуйте форми наукового пізнання (питання, ідея, гіпотеза, теорія, концепція).

№ 2.3. ЕТИКА НАУКИ

1. В чому полягають наріжні особливості поведінки особистості та суспільства, які визначається загальнолюдською етикою?

2. Сутність та принципи наукової етики.

3. Якими морально-етичними нормами регулюється діяльність, спрямована на пошук істини?

4. Поняття «зовнішньої етики» науки. Соціальна відповідальність вчених.

Змістовий модуль 3

УКРАЇНСЬКА НАУКА: ВІД СТАНОВЛЕННЯ ДО СЬОГОДЕННЯ

1. Становлення вітчизняної духовності й науки. 988 рік. Хрещення Руси-України. Поява писемності як вирішальний чинник системного пізнання дійсності в Україні доби Руської державності. Визначальна роль рівноапостольного князя Руси-України Володимира Хрестителя – Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, Нестора-Літописця, ченців Симеона і Полікарпа в становленні української культури та, зокрема, науки в XI-XIII століттях;
2. Пізнє Середньовіччя та Бароко – епоха розквіту українських духовно-гуманітарних та природничих наук. «Острозьке коло» під патронатом короля Василя-Костянтина Острозького. «Слов'яно-греко-латинський Колегіум» під патронатом митрополита Петра Могили. «Чернігівські Афіни» під патронатом гетьмана Івана Мазепи.
3. Іван Вишенський та Григорій Сковорода як найбільш яскраві репрезентанти культури й науки українського Бароко
4. Темна доба імперського закріпачення України (1783-1861 роки) і *contra spem spero*. Поява Харківського університету (1817 рік), Київського університету (1834 рік), Одеського вищого училища садівництва та землеробства (1844 рік) – нині Уманський національний університет садівництва. Пасіонарні для України й світу Микола Гоголь і Тарас Шевченко.
5. Указ гетьмана України Павла Скоропадського про заснування Всеукраїнської Академії Наук. (листопад 1918 року). Ця підготована багатьма поколіннями українських інтелектуалів ідея зродила бурхливі вруна на різних полях як природничих, так і гуманітарних наук. Знаковими репрезентантами такого відродження були Президенти ВУАН ботанік Володимир Липський (1923-1928),

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Першоджерела

1. Авенариус Р. Философия как мышление о мире сообразно принципу наименьшей меры сил / (пер. с нем. И. Федоров). Изд. 2-е, стер.: (репр. изд.). М.: URSS. КомКнига, 2007.- 50 с. (Из наследия мировой философской мысли).
2. Вернадський В.І. Про науковий світогляд / Володимир Іванович Вернадський (пер. М.Кратко).—К.: НАН України; Центри гуманітарної освіти, 1996.—56 с.
3. Гадамер Г. Істина і метод/ Ганс Георг Гадамер (пер. О.Мокровольський). К.: Юніверс, 2000. (Філософська думка).
4. Кун Т. Структура наукових революцій/ Томас Кун; (пер. О.Васильєв) К.: Port- Royal, 2001. 226 с.
5. Поппер К. Логика наукового дослідження/ Карл Поппер (пер. с англ.) М.: Республіка, 2004. (Мыслители XX века).
6. Рассел Б. Исследование значения и истины/ Бертран Рассел (пер. с англ.. Е.Е.Ледников, А.Л.Никифоров); (общ. науч. ред. и примеч. Е.Е.Ледников). М.: Идея-Пресс, 1999. 400 с. (Университетская библиотека).
7. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки/ Пол Фейерабенд (пер. с нем. и англ. А.Л.Никифоров); (общ. ред. и вступ. ст. И.С.Нарский.). М.: Прогресс, 1986. 544 с. (Для научных библиотек).

Підручники

1. Білецький І.П. Філософія науки (Навч. Посіб.)/ І.П.Білецький, О.М.Кузь, В.Ф.Чешко. Х.: ХНЕУ, 2005. 128 с. (Харківський національний

економічний університет).

2. Добронравова І.С. Новітня філософія науки (Підручник для студ.філос.ф-тівун-тів і аспірантів (для складання канд.. іспиту з філософії та філософії науки))/ І.С.Добронравова, Т.М.Білоус, О.В.Комар. К.:Логос, 2009. 244 с.

3. ИвинА.А. Современнаяфилософиянауки /Александр Архипович Ивин. М.: Высшая школа, 2005. 592 с.

4. МаксютаМ.Є. Філософія науки (Навч. посіб. для підгот. Магістрів в агр.. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за усіма напрямками підгот.) / М.Є. МаксютаК.: Урожай, 2004. 418 с. (Національний аграрний університет).

5. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки: (Підр. для студ.вищихнавч. закл.)/ Е.П.Семенюк, В.П.Мельник. Л.: Світ, 2006. 152 с.

6. Философиянауки (Учеб. пособие) / Е.Ю.Бельская, Н.П.Волкова, М.А.Ивановидр.; Ю.В. Крянев (ред.). М.: ИздательствоМАИ, 2001. 49 с. (Московскийгос.Авиационныйин-т (технический ун-т)).

7. Философиянауки: общепроблемыпознания, методологияестеств. и гуманит. наук: (Хрестоматия): учеб. пособие для гуманит. и негуманит. направлений и спец. вузов/ А.Н.Аверюшкин, З.А.Александрова, В.А.Башкалова, Л.А.Боброва, А.Д.Боев; / Л.А.Микешина (отв.ред.-сост.). М.: Прогресс-Традиция; МПСИ; Флинта, 2005. 992 с. (Кафедра философии Московського гос.педагогическогоуун-та).

8. Філософія науки (Конспект лекцій для аспірантів, пошукувачів та магістрів)/ Національний технічний ун-т України «Київський політехнічний ін-т»/ В.М.Пронський, С.М.Комунаров (уклад.). Київ, 1997. 200 с.

9. Фірсова Л.В. Філософія науки (Навч. посіб. для студ.вищихнавч. закл.)/ Л.В.Фірсова, І.П.Черних, Я.М.Білик; Л.В.Фірсова(ред.). Х.: 1111В «Нове слово», 2003. 335 с.

10. Філософія науки та інноваційного розвитку (Навч. посіб.)/ Л.Чекаль (ред.), О.Павлова, С.Сторожук та ін. К.: Міленіум, 2010. 340 с. бібліотечно-інформаційний ресурс Інституту агроекології і природокористування НААН